

15.03.2021

Asia: VN/2287/2020

Lausuntopyyntö työryhmän ehdotuksesta arkkitehtuuripoliittiseksi ohjelmaksi

Työryhmän ehdotus Kohti kestäväää arkkitehtuuria

Yleisiä kommentteja työryhmän ehdotuksesta

Edellisen valtakunnallisen arkkitehtuuripoliittisen ohjelman seurantaselvityksessä todettiin, että ohjelma oli koettu tärkeänä kantaisänä kunnallisille ohjelmille, jotka puolestaan omalta osaltaan ovat mm. edistäneet yhteistyötä hallintokuntien välillä sekä lisänneet tiedonkulkua. Tarve päivittää merkitykselliseksi koettua ohjelmaa on kuitenkin ilmeinen, jotta ajassa liikkuviin ilmiöihin ja haasteisiin voidaan myös tällä arvosektorilla vastata. Pirkanmaan liitto katsookin, että tähän tehtävään nyt laadittu Apoli 2020 -ohjelmaehdotus vastaa erittäin hyvin.

Ohjelmaehdotuksessa esitettyjen viiden pääteeman tavoitetilakuvaukset avaavat hyvällä ja ymmärrettävällä tavalla ajan haasteet ja syvämerkitykselliset sisällöt, joihin arkkitehtuuripoliittisella ohjelmalla tähdätään. Tärkeää on, että nyt laadittavassa valtakunnallisessa ohjelmatyössä päästään yhteisymmärrykseen strategisista suurista linjauksista, joiden toteuttamista ja merkitystä voidaan yksityiskohtaisemmin pohtia ja soveltaa alue- ja paikallistasolla. Siksi arkkitehtuuripoliittisen ohjelman lopullisessa muotoilussa olisi tarkoituksenmukaista korostaa ohjelmatyön päätavoitteita ja nostaa myös toimenpidetasolla tarkastelukorkeutta niin, että erityisesti systeemisiiä muutoksia palvelevien toimenpiteiden merkitys nousisi vahvasti esille.

Luku I Ilmastonmuutos ja luonnon monimuotoisuus

Aikaisemmin laaditussa seurantaselvityksessä tunnistettiin tärkeinä tulevina teemoina mm. energiatehokkuus ja ilmastonmuutos sekä niiden suhde arkkitehtuuriin ja kulttuuriympäristöihin. Nyt laaditussa arkkitehtuuripoliittisen ohjelman päivityksessä on ilmastonmuutos ja luonnon monimuotoisuus nostettu tarkastelu- ja tavoitekokonaisuuksien joukossa Apoli 2020-ohjelman ensimmäiseen lukuun. Pirkanmaan liitto näkee tärkeänä, että tavoitteistossa juuri ilmastokysymyksiin liittyvät tavoitteet on nähty ensisijaisina. Pirkanmaa hyväksyttiin marraskuussa 2019 ensimmäisten maakuntien joukossa mukaan valtakunnalliseen hiilineutraaliutta tavoittelevien kuntien ja maakuntien HINKU-verkoston. Pirkanmaa on sitoutunut useiden maakunnan kuntien tavoin täyttämään Suomen ympäristökeskuksen hiilineutraaleille kunnille ja maakunnille asettamat päästövähennystavoitteet ja kriteerit. Näiden tavoitteiden toteutumiseksi tulee hyödyntää erilaisia

toimia ja keinoja, ja tätä keinovalikoimaa myös Apoli 2020-ohjelmassa esitetyt toimenpide-ehdotukset osaltaan täydentävät.

Ohjelmassa todetaan, että maankäytöllä ja rakentamisella on keskeinen rooli ilmastonmuutoksen hillitsemisessä ja siihen sopeutumisessa sekä biodiversiteetin säilyttämisessä. Vuoteen 2035 ulottuvan tavoitetilan saavuttamisessa kestävä ja vähähiilisen rakentamisen merkitys korostuu. Kestävän ympäristön edellytyksenä on, että rakennetussa ympäristössä ensisijaisesti hyödynnetään, korjataan ja kehitetään olemassa olevia rakennuksia, toissijaisesti täydennys- ja lisärakennetaan, ja vasta viimeisenä vaihtoehtona rakennetaan uutta. Pirkanmaan liiton näkemyksen mukaan ohjelmaehdotuksessa esitetyt toimenpiteet rakennusten ekologisen kestävyuden ja joustavan käytön, kaavoituksen ilmasto- ja monimuotoisuusnäkökulman sekä kiertotalousajattelun edistämiseksi tukevat hyvin hiilineutraalisuustavoitteen saavuttamista.

Pirkanmaalle ollaan laatimassa Suomen ensimmäistä alueellista biodiversiteettiohjelmaa. Luonnon monimuotoisuuden turvaamisessa on todettu keskeiseksi tunnistaa systeemitason ja laajojen kokonaisuuksien muodostama kokonaisuus yksittäisten suojelukohteiden ohella. Pirkanmaan liitto on ilahtunut, että luonnon monimuotoisuuden turvaaminen on tunnistettu osana hyvää elinympäristöä. Luonto on myös osa rakennettua ympäristöä ja kaupunkiluonto on merkittävä osa luonnon monimuotoisuutta.

Luku II Yhdenvertaisuus ja osallisuus

Ohjelmaehdotuksessa todetaan, että avoin ja vuorovaikutteinen suunnittelukulttuuri tukee jokaisen mahdollisuuksia osallistua oman elinympäristönsä kehittämiseen. Pirkanmaan liitto on omassa toiminnassaan pyrkinyt edistämään suunnittelun ja kehittämisen vuorovaikutteisuutta, osallistamalla ja joukkouttamalla maakunnan eri toimijoita ja sidosryhmiä erilaisissa hanke- ja työryhmissä, työpajoissa ja seminaareissa. Digitaalisin menetelmin tapahtuva aktiivinen tiedottaminen on tunnistettu myös Pirkanmaan liitossa tärkeänä tiedonkulun edistäjänä. Lisäksi paikkatietoon perustuvan aineiston hyödyntämisen ja jakamisen merkitys sekä suunnittelussa että tiedonjaossa on kasvanut, ja tähän kehitystyöhön halutaan myös Pirkanmaalla tulevaisuudessa panostaa. Liitto näkee, että toimenpide-ehdotukset digitalisuuden ja paikkatiedon hyödyntämisen edistämiseksi ovat oikeansuuntaisia ja kannatettavia.

Luku III Talous ja kansainvälisyys

Pirkanmaan liitto näkee alueiden elinvoimaisuuden vahvistamisen ja ominaispiirteiden ymmärtämisen kannalta merkityksellisinä ne toimenpiteet, joilla Suomen vetovoimaa myös arkkitehtuurimatkailevana kehitetään, esimerkiksi arkkitehtuuria koskevan tiedon saatavuutta vahvistamalla ja digitaalisia alustoja kehittämällä. Lisäksi Pirkanmaan liitto pitää hyvänä, että ohjelmassa on tunnistettu nousevien markkina-alueiden mahdollisuudet osana arkkitehtuurivientiä.

Luku IV Merkitys ja identiteetti

Pirkanmaan liitto näkee tärkeänä kokonaisvaltaisen ja läpileikkaavan kulttuuriympäristön arvostuksen kasvattamisen. Tätä osaltaan tukee Apoli-ohjelman toimenpide-ehdotus, jolla pyritään vahvistamaan modernin rakennusperinnön arvostusta ja lisäämään ennakoivaa rakennussuojelua.

Hyvinä välineinä tavoitteeseen pääsemiseksi toimii se, että tarjotaan rakennusten omistajille tietoa ja kehitetään taloudellisia kannustimia, jotta omistajat huolehtisivat rakennuksistaan mahdollisimman hyvin. Näihin tekijöihin on hyvä tulevaisuudessa panostaa.

Merkityksen ja identiteetin alta löytyy maakuntien liitoille osoitettu toimenpide-ehdotus. Arkkitehtuurin ja kulttuuriympäristön vaikutuksiin paikallisen identiteetin vahvistamisessa nähdään maakunnilla rooli lisäämällä kuntien, yritysten, muiden yhteisöjen ja asukkaiden ymmärrystä paikallisidentiteetin ja kulttuuriympäristön merkityksestä sekä vahvistamalla eri-ikäisten ja -taustaisten ihmisten ympäristönlukutaitoa ja mahdollisuuksia vaikuttaa omaan ympäristöönsä. Pirkanmaan liitto pitää tavoitetta tärkeänä ja toivoo, että jatkossa kehitetään yhteistyössä hyviä käytännön toimintatapoja, joilla tätä voidaan edistää.

Luku V Koulutus ja tutkimus

Ohjelman toimenpide-ehdotuksessa esitetään, että kestävä suunnittelu ja rakentaminen nostetaan alan koulutuksen läpäiseväksi periaatteeksi. Tätä edistetään mm. vahvistamalla arkkitehtuurikoulutuksen kestävä rakentamisen opintokokonaisuuksia ja tutkimustyötä. Myös rakennus- ja taideteollisuusalojen ammatillisissa tutkinnoissa pyritään vahvistamaan kiertotalouden, kestävä kehityksen ja perinteisten rakentamismenetelmien osaamista. Pirkanmaan liitto näkee tärkeänä, että koulutuksen kehittämisessä otettaisiin läpileikkaavasti huomioon kaikki rakentamis- ja ympäristösektorin toimijat ja näihin aloihin liittyvät koulutuskokonaisuudet.

Scarpellini Elisabet
Pirkanmaan liitto